

בעיה שלא נשטפת באסלה

הישראלים אוהבים לנגב. מאוד. אחד החוקים הראשונים במדריך הלא כתוב "הסבר פניך לתייר" הישראלי הוא לקחת לחומס המועדף עליך, ולנגב. אבל האהבה שלנו כעם לניגובים לא עוצרת שם. אנחנו גם מאד אוהבים לנגב עם מגבונים לחים כל משטח אפשרי - רצפות פרקט, בדים מוכתמים, כיריים מלוכלכות, פנים מאופרות, ציפורניים מרוחות, נירוסטות עכורות וכמובן - ישבנים תינוקיים. ממגבון למגבון, בישראל נצרכים 1.3 מיליארד מגבונים בשנה. המגבונים נכנסו לחיינו ב-1956 אך השתרשו חזק בתודעה דרך רשת המסעדות "[קנטקי פרייד צ'יקן](#)", כפתרון האולטימטיבי לאצבעות משומנות מעוף מטוגן. בעוד שהרשת האמריקאית לא ממש שבתה את ליבו ואת קיבתו של הישראלי הממוצע, המגבונים דווקא כן. שנים הם נשארו כמעט בלעדית באחוריים של התודעה הצרכנית, אך החל משנות ה-90 של המאה שעברה הם פרצו את גבולות האסלה, עד אז נחלתם הבלעדית, וכבשו כל חלקה רטובה - מהמטבח עד האמבטיה. "הרחבת קטגוריית צריכה היא אסטרטגיית צמיחה עסקית מתבקשת. מתחילים במוצר עם המענה לצורך הדוחק ביותר - טוסיק של תינוק - ואז עוברים הלאה. ככל שהצרכן מתרגל למוצר בשימוש אחד קל וזול יותר לכוון אותו להרחבת השימוש לקטגוריות נוספות ומשם הדרך להתמכרות נסללת בקלות", אומרת ליאת צבי, מומחית לשיווק סביבתי.

סתימות שוות 12 מיליון שקל

השילוב הקדוש הזה של נוחות ואנטי-בקטריאליות הפך לתעשייה שמגלגלת מיליונים, כ-500 מיליון פאונד בבריטניה לבדה, אך גם גובה מיליונים בחזרה בעלויות של חסימות של ביוב, טיפול שוטף במתקני טיהור שפכים וכו'. הצרה הזאת מתרחשת בעיקר משום שצרכנים רבים משליכים את המגבונים לאסלה, גם אלו שלא ממש מודים בזה. [המיתוג המוטעה](#) כ"מתכלים" או "נשטפים" אמנם מחליק קצת את המצפון, אבל לא את הזרימה במורד הביוב. בתחילה, מותגו המגבונים כ"נשטפים" בעיקר בשל גודלם, שהיה קטן מממדיהם הנוכחיים. אבל גם המגבונים שממותגים כ"נשטפים" מכילים למעשה פלסטיק, ואינם מתפרקים. אז נכון, יש ויסקוזה, פוליאסטר או צלוליזה וגם "נייר טואלט לח", אך למעשה כיום אין עדיין סטנדרט מוסכם להגדרה של "נשטף" ואין עדיין תקן לגודל ולחומר שנדרש לשלב במגבונים כדי להקנות להם יתרונות סביבתיים. "לא ברור למה אין תקן לזה", אומרת צבי, "המדינה מוציאה כסף בצד אחד לחסוך בנזקים ועלויות

למגבונים מתכלים עד רגילים לוקח מספר חודשים עד 500 שנה להתכלות, אבל הזמן שנדרש להם על מנת לחולל נזק ממשי הוא קצר בהרבה. למגבונים מתכלים עד רגילים לוקח מספר חודשים עד 500 שנה להתכלות, אבל הזמן שנדרש להם על מנת לחולל נזק ממשי הוא קצר בהרבה: בניגוד לנייר טואלט רגיל שמתפרק מהר מאוד יחסית מרגע השלכתו למים, המגבונים הלחים נמתחים, מסתלסלים ומסתבכים זה בזה ובחומרים אחרים כל הדרך אל מכון טיהור השפכים האזורי ובדרך גורמות פעמים רבות לסתימות. סתימות שכאלו בצנרת העירונית קורות תדיר אחת לשבועיים, ובשנה [מחולצים מהביוב](#) בישראל כ-16 טון של מגבונים. פתיחת הסתימות שיוצרים המגבונים אינה ייחודית לנופי ארצנו, ועלויותיה מסתכמות בכ-100 מיליון פאונד בשנה [בבריטניה](#), 18 מיליון דולר בניו יורק וכ-12 מיליון שקל בשנה בגוש דן, כולם משולמים מכיסו של משלם המסים המקומי. העיתון הבריטי [הגארדיאן](#) הגדיר את המגבונים עוד ב-2015 כ"רשע הגדול של השנה", והצדיק את הבחירה בנימוק: "כשהם לא גורמים לסתימות ביוב בגודל של מטוסי ענק או מבלבלים צבים רעבים, המגבונים הלחים [מזהמים את בתי החולים](#). זמן לנקות את עצמנו". [המשרד להגנת הסביבה](#) קבע: "בניגוד למגבוני הנייר הרטובים שמתפרקים במים ומתבלעים בקיבה, לא מתפרקים בטווח האסלטי. מובילה לסתימות קשות במערכת הניקוז הביתית או של כל בניין המגורים, להצפת הביוב וליצירת מפגע תברואתי קשה המלווה בריחות רעים, זיהומים ואף מחלות. עלות תיקון הנזק גבוהה, ופוגעת באיכות החיים." "היה נחמד לו המדינה היתה נוקטת עמדות יותר פרו-אקטיביות כשזה מגיע לסביבה ולא מספקת לנו מידע מתסכל ללא אכיפה", מעירה על כך צבי.

צדפות על מצע מגבונים

אבל הצרה של המגבונים לא מסתיימת בצנרת. המגבונים נתפסים במוצר סטרילי ונקי, אבל הם מכילים [חומרי בישום ושימור כימיים](#) שעלולים להזיק ולייבש את העור יותר מלהועיל לו. בבתי חולים, שם משתמשים בהם לחיטוי, הם [מפיצים זיהומים קטלניים ומעבירים חיידקים](#) ממשטח למשטח. בנוסף, המגבונים המפורקים מוצאים את דרכם לאוקיינוסים, שם הם נצרכים על ידי יצורים ימיים בטווח הגדלים שנע בין לווייתנים לפלנקטון. [שאריות מגבונים](#) נמצאו לאחרונה אפילו [בצדפות שמיועדות לאכילה](#). ואם לא בצלחת, אז סביר שתפגשו אותם על החוף - בין אם זה מגבון טרי שהשאיר רוחץ בשעת דוחק, או מגבון למוד קרבות שעשה את כל הדרך מהשירותים שלכם אל החוף בכוחות עצמו וקצת עזרה של לחץ מים. כך או כך, במבצע ניקוי חופים שנערך בבריטניה ב-2014 נמצאו כ-35 [מגבונים בכל קילומטר של חוף](#), כפול ממה שנמצא במבצע דומה בשנה הקודמת. מגבונים מלכלכים ומזהמים את הסביבה הטבעית באתרי טיול ובילוי

ככה נראים המגבונים שלנו במערכת הביוב אז מה עושים כדי שהמגבונים לא יציפו אותנו? "צריך לעודד שינוי התנהגות. הצורך לאסוף את נייר הטואלט או המגבונים לשקית ולהסתובב איתם כל הטיול מבאס אנשים ולכן נדרשת הסברה מאסיבית שתשכנע אותם שזה חשוב והכרחי. כל נושא הניקיון בשטחים פתוחים הוא נושא שהמדינה נכשלת בו כי היא לא שמה אותו בסדר עדיפות גבוה למרות שהוא תורם ישירות לאיכות החיים ולגאווה הלאומית". פאנל מיוחד שייערך במסגרת [הוועידה השנתית למדע ולסביבה](#) **2018** (20-21 ביוני, מכון ויצמן למדע) יעסוק "בדרך למהפכה ברמת הניקיון בישראל" ויעלו בו גם המגבונים הלחים ותרומתם לפסולת בישראל. המגבונים אינם רק מטרד חזותי לרקע סלעי הלס והחרסית, אלא גם מהווים סכנה של ממש לחיות בר. "פסולת שנשארת בשטח, לרבות מגבונים, נאכלת על ידי בעלי חיים ובעיקר על ידי יעלים באזור הדרום ופוגעת בהם באופן משמעותי, עד מוות", אומרים ברשות הטבע והגנים. "לצערנו, נראה שהשימוש במגבונים, שאינם מתכלים ונשארים בשטח שנים רבות, הופך ליותר ויותר נפוץ, ובהתאם רואים זאת בשטחים פתוחים. קשה לאמוד את היקף התופעה, שכן לא כל פגרי בעלי החיים שנפגעו מאותרים, ולא כל פגרי מנותח כדי לקבוע את סיבת המוות. יחד עם זאת ניתן לקבוע די בוודאות כי כמעט בכל קיבה של יעל באזור הדרום סביר שיש מגבון אחד או יותר לאור השימוש הנפוץ והשארית פסולת". [קמפיין חדש](#) של האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה מבקש להסב את תשומת לבם של צרכנים לבעיות שקשורות בשימוש היתר במגבונים ובפתרונות שכל אחד מאתנו יכול למצוא לבעיה שלו, שכתשובה להם הוא גם הפשוט ביותר: לא משתמשים אם לא מוכרחים. בעקבות הכתבה ב"זווית" הסיפור פורסם גם ב-[וואלה!](#)